

Un model-cadru pentru Barnahus sau serviciile multidisciplinare interinstituționale similare

Rolul cheie este de a coordona investigațiile paralele în materie penală și de asistență socială a copilului

ECHIPA – PERSONALUL SERVICIULUI BARNAHUS/MDII

Coordonarea colaborării, planificării și gestionării interinstituționale a cazurilor;
Evaluarea și dezvoltarea misiunii și activităților Barnahus;
Gestionarea și supravegherea implementării ghidurilor și a rutinelor;
Elaborarea rapoartelor narative și financiare anuale ale activității serviciului MDII;
Colectarea și analiza datelor și statisticilor;
Crearea competențelor externe.

EXAMINAREA MEDICALĂ – personal medical specializat, inclusiv medicii pediatri cu pregătire specială în examinarea medico-legală și asistentele medicale pediatrice

- Responsabil pentru evaluările și tratamentul medical și/sau medico-legal
- Se angajează în mod activ în colaborarea, planificarea și gestionarea interinstituțională a cazurilor

EVALUARE, TERAPIE ȘI SUPT – profesioniști specializați în sănătatea mintală/psihiatrie pentru copii și adolescenți

- Responsabili pentru evaluarea și tratamentul sănătății mintale
- Oferă suport în caz de criză
- Angajați activ în colaborare, planificare și managementul de caz
- Se angajează în mod activ în colaborarea, planificarea și gestionarea interinstituțională a cazurilor

AUDIERI ÎN CADRUL PROCEDURILOR PENALE – profesioniști specializați în audieri (de exemplu polițiști, profesioniști în domeniul sănătății mintale)

Audierile în instanță:

- Responsabili de obținerea declarațiilor copilului sub auspiciul unui judecător și sub observația apărării, procuraturii, poliției, protecției locale a copilului și a avocatului legal al copilului
- Mediază întrebările judecătorului, apărării și altora, după caz
- Declarațiile sunt înregistrate pentru a fi utilizate în timpul ședinței de judecată în cazul în care are loc punerea sub acuzare

Interviuri exploratorii:

- Obținerea declarațiilor copilului, dacă este posibil, în cazurile în care declarațiile sunt absente sau ambigue
- Obținerea declarațiilor copilului în cazurile în care vârsta infractorului suspect este sub vârsta răspunderii penale

OFERĂ UN MEDIU PRIETENOS COPILOR UNDE TOATE SERVICIILE SE REGĂDESC SUB UN SINGUR ACOPERIȘ. INTEGRAT OFICIAL ÎNTR-O STRUCTURĂ NAȚIONALĂ SAU LOCALĂ (de ex. sistemul judiciar, protecția socială, sistemul de sănătate).

COLABORAREA INTERINSTITUȚIONALĂ ESTE GUVERNATĂ DE PROCEDURI NAȚIONALE ȘI ACORDURI INTERINSTITUȚIONALE FORMALE FINANȚATE DIN FONDURI PUBLICE

Instituțiile participante contribuie la costurile pentru Barnahus, inclusiv pentru propriul personal și echipament. Finanțarea externă ar putea fi asigurată pentru înființarea și funcționarea inițială și eliminată treptat, urmând a fi înlocuit de o finanțare publică susținută.

Exploatarea sexuală și abuzul sexual sunt printre cele mai grave forme de violență împotriva copiilor. Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzului sexual, cunoscută și sub numele de Convenția Lanzarote, este instrumentul juridic internațional cel mai ambițios și mai cuprinzător, menit să prevină și să protejeze copiii împotriva exploatarei sexuale și a abuzului sexual și să urmărească penal făptașii.

Comitetul Părților la Convenția Lanzarote a făcut referire, în raportul său de implementare din 2015, la modelul islandez Barnahus, ca exemplu al unei practici promițătoare. Barnahus este un model de răspuns prietenos copiilor, multidisciplinar și interinstituțional la abuzul sexual asupra copiilor și furnizarea de servicii pentru copiii victime și martori ai violenței. Acesta permite o colaborare eficientă între actorii judiciari, sociali și medicali relevanți într-un sediu prietenos copiilor, pentru a evita orice victimizare secundară a copilului. Modelul Barnahus pune interesul superior al copilului în centrul proceselor de investigație, luând în considerare faptul că declarațiile copilului sunt esențiale pentru identificarea și investigarea abuzului asupra copilului, atât în materie penală, cât și în scop de protecție și terapeutic.

INFORMAȚII SUPLIMENTARE:

► www.coe.int/children

Pliantul a fost printat cu suportul financiar al proiectului Consiliului Europei „Protecția copilului împotriva exploatarei sexuale și abuzului sexual în Republica Moldova”

RON

Consiliul Europei este principala organizație a drepturilor omului de pe continent. Acesta cuprinde 47 de state membre, dintre care 28 sunt membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat menit să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

PROTECȚIA COPILOR ÎMPOTRIVA EXPLOATĂRII ȘI A ABUZULUI SEXUAL

Un răspuns multidisciplinar, interinstituțional și prietenos copilului inspirat de modelul Barnahus

Construind o Europă
cu și pentru copii

www.coe.int/children

Introducere

Peste 150 de milioane de copii din statele membre ale Consiliului Europei au dreptul să se bucure de toate drepturile omului garantate de Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului, de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de alte instrumente internaționale și europene privind drepturile omului. Consiliul Europei este implicat, în mod activ, în eradicarea tuturor formelor de violență împotriva copiilor. Activitatea noastră la nivel pan-european susține angajamentul liderilor mondiali de a pune capăt abuzului, exploatarei, traficului de copii și a tuturor formelor de violență și abuz asupra copiilor până în 2030, ca parte a Obiectivelor ONU de dezvoltare durabilă. „O viață fără violență” este unul dintre principalele domenii prioritare ale Strategiei Consiliului Europei pentru Drepturile Copilului (2016–2021).

Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzului sexual (Convenția Lanzarote) este cel mai ambițios și mai cuprinzător instrument juridic privind protecția copiilor împotriva abuzului sexual și a exploatarei sexuale de până acum. În toată convenția se pune accent pe colaborarea multidisciplinară, interinstituțională și în interesul copilului, inclusiv sunt acoperite aspecte precum coordonarea (articolul 10), investigația (articolele 30; 31; 34), interviurile cu copilul (articolul 35), măsurile de protecție și asistență acordată victimelor (articolele 11; 14; 31).

Există o recunoaștere internațională tot mai accentuată a importanței primordiale a serviciilor multidisciplinare, interinstituționale (MDII) și în interesul copiilor, care sunt disponibile copiilor victime și martori ai violenței. În raportul său de implementare din 2015, Comitetul Părților la Convenția Lanzarote a identificat modelul islandez Barnahus ca exemplu de bună practică pentru un răspuns MDII în interesul copiilor.

Ce este Barnahus? Definierea serviciilor multidisciplinare, interinstituționale și în interesul copiilor, pentru copiii victime ale exploatarei sexuale și abuzului sexual

Diferite contexte naționale au generat diferite tipuri de servicii MDII și Barnahus în funcție de sistemele juridice, structurile sociale, tradițiile culturale și practicile profesionale. În multe țări a existat un proces treptat de dezvoltare a serviciilor MDII care sunt din ce în ce mai cuprinzătoare și mai funcționale.

Termenul de servicii Barnahus/MDII pentru copii victime și martori ai violenței este definit, în general, ca un mediu prietenos copiilor, sigur, care reunește servicii relevante sub un singur acoperiș, în scopul asigurării unui răspuns coordonat și eficient pentru copil și pentru evitarea revictimizării în cursul urmăririi penale și al procedurilor judiciare. Scopul central este de a coordona investigațiile paralele în materie penală și în materie de asistență socială a copilului. Un rol-cheie al serviciului este de a contribui la colectarea de probe admisibile pentru procedurile judiciare prin obținerea declarațiilor din partea copilului. De asemenea, copilul beneficiază de suport și asistență, inclusiv evaluare și tratament medical și evaluarea și tratament terapeutic.

Criteriile comune cheie ale Barnahus

- 1) Audierile în cadrul procedurilor penale sunt efectuate conform unui protocol bazat pe dovezi;
- 2) Admisibilitatea probatorie a declarației copilului este asigurată prin aranjamente adecvate, în conformitate cu principiile „procesului echitabil”;
- 3) Este disponibilă o evaluare medicală pentru procedura penale, precum și pentru a asigura bunăstarea fizică și reabilitarea copilului;
- 4) Sunt disponibile asistența psihologică și servicii terapeutice pe termen scurt și lung pentru traumatismele cauzate copilului și membrilor familiei și îngrijitorilor care nu sunt făptași;
- 5) Se evaluează necesitățile de protecție ale victimei și ale potențialilor frați/surori din familie.

Factori care permit crearea și funcționarea serviciilor Barnahus sau a unor servicii multidisciplinare interinstituționale similare

Voința politică puternică, implicarea adecvată a părților interesate și angajamentul susținătorilor Barnahus, care stimulează schimbarea sunt premise pentru crearea și funcționarea unor servicii Barnahus eficiente și profesionale sau a unor servicii MDII similare. Alți factori principali includ un cadru legal adecvat, resurse suficiente și sustenabile, disponibilitatea unor specialiști calificați, o societate care susține și conștientizează și o cooperare eficientă între agenții.

Standardele și directivele internaționale și europene sunt considerate o bază eficientă și oportunități importante pentru a consacra drepturile copiilor de a fi protejați de violență, la o justiție prietenoasă copiilor și la asistență în legislația, politica și practica națională. În acest sens, este vitală asigurarea unei implementări eficiente a Convenției Lanzarote și a directivelor UE relevante. Adesea sunt necesare reglementări detaliate și mecanisme pentru garanții specifice, cum ar fi prevederile privind modalitățile de audiere a copiilor, coordonarea, schimbul de informații și planificarea comună la nivel național, pentru a asigura ca gestionarea cazurilor este interinstituțională, eficientă și în interesul copilului.

Standarde de operare: Standardele de calitate Barnahus la nivel european

Standardele de calitate Barnahus la nivel european, elaborate de proiectul PROMISE finanțat de UE, întruchipează cadrul operațional și organizațional pentru organizarea și desfășurarea activității Barnahus. Scopul principal al standardelor este de a promova practica, care previne revictimizarea, asigurând în același timp declarații valabile pentru instanță și care respectă drepturile copiilor la protecție, asistență și o justiție prietenoasă copiilor. Standardele oferă un cadru pentru stabilirea obiectivelor de calitate pentru practicile operaționale de bază pentru serviciile Barnahus/MDII.

Standard 1.1 Interesul superior al copilului	Interesul superior al copilului reprezintă o preocupare primordială în toate acțiunile și deciziile referitoare la copil și la familia/îngrijitorii/persoana de încredere care nu sunt agresori.
Standard 1.2 Participarea copilului	Drepturile copiilor de a-și exprima opiniile și de a primi informații sunt respectate și realizate. Copiii și familiile/îngrijitorii primesc informații corespunzătoare cu privire la tratamentul disponibil și necesar și pot influența momentul, locația și stabilirea intervențiilor.
Standard 1.3 Evitarea întârzierilor nejustificate	Sunt luate măsuri pentru a evita întârzierea nejustificată, asigurându-se că audierile în cadrul procedurilor penale, evaluările privind protecția copilului și examinările de sănătate mintală și medicale au loc într-o perioadă de timp prevăzută și că copiii beneficiază de informații în timp util.
Standard 2 Colaborarea multidisciplinară și interinstituțională (MDII)	<ul style="list-style-type: none">• Statutul oficial: Barnahus este încorporat, în mod oficial, în serviciile naționale sau locale de protecție socială sau a copilului, sistemul organelor de drept/judiciar sau sistemul național de sănătate. Barnahus poate funcționa ca un serviciu independent dacă se bucură de un rol statutar, recunoscut de autoritățile naționale sau locale.• Colaborare MDII structurată și transparentă: Există roluri, mandate, mecanisme de coordonare, buget, măsuri de monitorizare și evaluare clar stabilite. Colaborarea MDII începe la etapa raportului inițial privind abuzul suspect a unui copil și continuă pe întreaga durată a gestionării cazului.
Standard 3 Nediscriminare	Grupul țintă include toți copiii care sunt victime și/sau martori ai infracțiunilor care implică toate formele de violență. Familiile/îngrijitorii care nu sunt agresori sunt incluși ca grup țintă secundar.

Standard 4 Mediu prietenos copilului	<ul style="list-style-type: none">• Locație și accesibilitate: Sediile Barnahus sunt situate, de preferință, într-o clădire separată situată într-un mediu familiar copiilor și accesibil prin transportul public și pentru copiii cu nevoi speciale.• Mediu interior: Mobilierul și materialele sunt prietenoase copiilor și familiilor și corespunzătoare vârstei. Sediile sunt sigure din punct de vedere fizic, pentru copiii de toate vârstele și etapele de dezvoltare. Sunt disponibile zone separate, izolate fonic și private.• Prevenirea contactului cu făptuitorul suspect: Sediile sunt amenajate astfel încât să se evite în orice moment contactul dintre victimă și presupusul infractor.• Camera de audiere: Vizualizarea în direct a audierii este posibilă pentru echipa interinstituțională într-o altă cameră decât cea pentru audieri.
Standard 5 Planificarea interinstituțională și managementul de caz	<ul style="list-style-type: none">• Proceduri oficiale și rutine obișnuite: Examinarea și planificarea interinstituțională a cazurilor este formalizată prin proceduri și rutine convenite de comun acord, care sunt evaluate în mod regulat. Se asigură documentarea și accesul continuu la informațiile relevante ale cazului pentru membrii echipei interinstituționale.• Persoana de sprijin: o persoană/membru al echipei Barnahus, desemnat(ă) și instruit(ă) monitorizează răspunsul MDII pentru a asigura susținerea continuă și urmărirea ulterioară a copiilor și familiilor/îngrijitorilor care nu sunt agresori.
Standard 6 Audieri în cadrul procedurilor penale	<ul style="list-style-type: none">• Practica și protocoalele bazate pe probe a personalului specializat: Interviuurile în cadrul procedurilor penale sunt realizate de personalul specializat, în conformitate cu practica și protocoalele bazate pe probe, pentru a asigura calitatea și suficiența probelor.• Locația și înregistrarea: Audierile în cadrul procedurilor penale se desfășoară în sediile Barnahus. Audierile sunt înregistrate audio-video pentru a evita repetarea audierilor.• Prezența MDII: Audierea în cadrul procedurilor penale este efectuată de un singur specialist. Toți membrii relevanți ai echipei MDII pot vizualiza audierea, fie în direct într-o cameră adiacentă, fie înregistrat. Există un sistem de interacțiune între intervievator și participanții la proces.

	<ul style="list-style-type: none">• Adaptat la copil: Audierea este adaptată vârstei, dezvoltării și contextului cultural al copilului și ia în considerare nevoile speciale ale acestuia. Numărul de audieri este limitat la minimumul necesar pentru urmărirea penală. În cazul în care sunt necesare mai multe audieri, acestea sunt realizate de același specialist.
Standard 7 Evaluare medicală și tratament	<ul style="list-style-type: none">• Evaluare și tratament: Evaluările medicale și/sau evaluările medico-legale sunt efectuate în mod obișnuit de către personalul specializat din sediile Barnahus, cu excepția cazului în care se impune un mediu spitalicesc în cazuri speciale.• Examinarea și planificarea cazului: Personalul medical este prezent la ședințele de examinare și planificare, după caz.
Standard 8 Examinare și tratament pentru sănătatea mintală	<ul style="list-style-type: none">• Evaluare și tratament: Evaluarea și tratamentul sunt oferite în mod obișnuit copiilor victime și martori, de către profesioniști cu pregătire și expertiză specializată care activează în cadrul Barnahus.• Intervenția în situații de criză: Există o structură organizatorică clară și un personal permanent care să ofere la necesitate, suportul obișnuit la situații de criză pentru copil și membrii familiei/îngrijitorii care nu sunt agresori.
Standard 9 Instruire, supraveghere și ghidare	<ul style="list-style-type: none">• Instruirea profesioniștilor: Membrii echipei Barnahus și instituțiile implicate beneficiază de instruire periodică în domeniile lor specifice de competență și li se oferă formare comună în probleme intersectoriale.• Ghidare, supraveghere, consiliere: Membrii echipei Barnahus au acces la ghidare, supraveghere, consiliere și evaluări colegiale periodice.
Standard 10 Prevenire	<ul style="list-style-type: none">• Colectarea datelor, schimbul de informații și creșterea gradului de conștientizare: Datele/statisticile agregate și dezagregate sunt colectate și distribuite părților interesate relevante pentru a creșterea gradului de conștientizare, facilitarea cercetării și îmbunătățirea legislației, a politicilor și a procedurilor bazate pe dovezi.• Consolidarea competențelor externe: Competența și cunoștințele sunt sporite în rândul profesioniștilor care lucrează pentru și cu copiii prin vizite de studiu, ședințe de informare, prelegeri și elaborarea de materiale scrise.
PROMISE	<small>Standardele de calitate Barnahus la nivel european: Ghid pentru răspunsul multidisciplinar și interinstituțional pentru copii victime și martori ai violenței (Lind Haldorsson, seria Proiectului PROMISE, Secretariatul Consiliului Statelor Mării Baltice și Cercul Copiilor, 2017)</small>